Meruňky letos vykvetly rekordně brzy, vědci je sledují od roku 1961

12.3.2024 - Hana Šprtová, Lenka Bartošová | Ústav výzkumu globální změny AV ČR

Brno, 12. března - Meruňky letos vykvetly už v pondělí 11. března, tedy rekordně brzy za dobu pozorování od roku 1961. Dosud nejdříve to bylo 13. března v roce 2007, což bylo jedinkrát v první polovině března. Podle bioklimatoložky z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR - CzechGlobe Lenky Bartošové se jedná o jednoznačný dopad nezvykle vysokých únorových teplot, které se po celý měsíc pohybovaly okolo deseti stupňů Celsia. Průměrný termín vykvetení je za sledované období 5. duben.

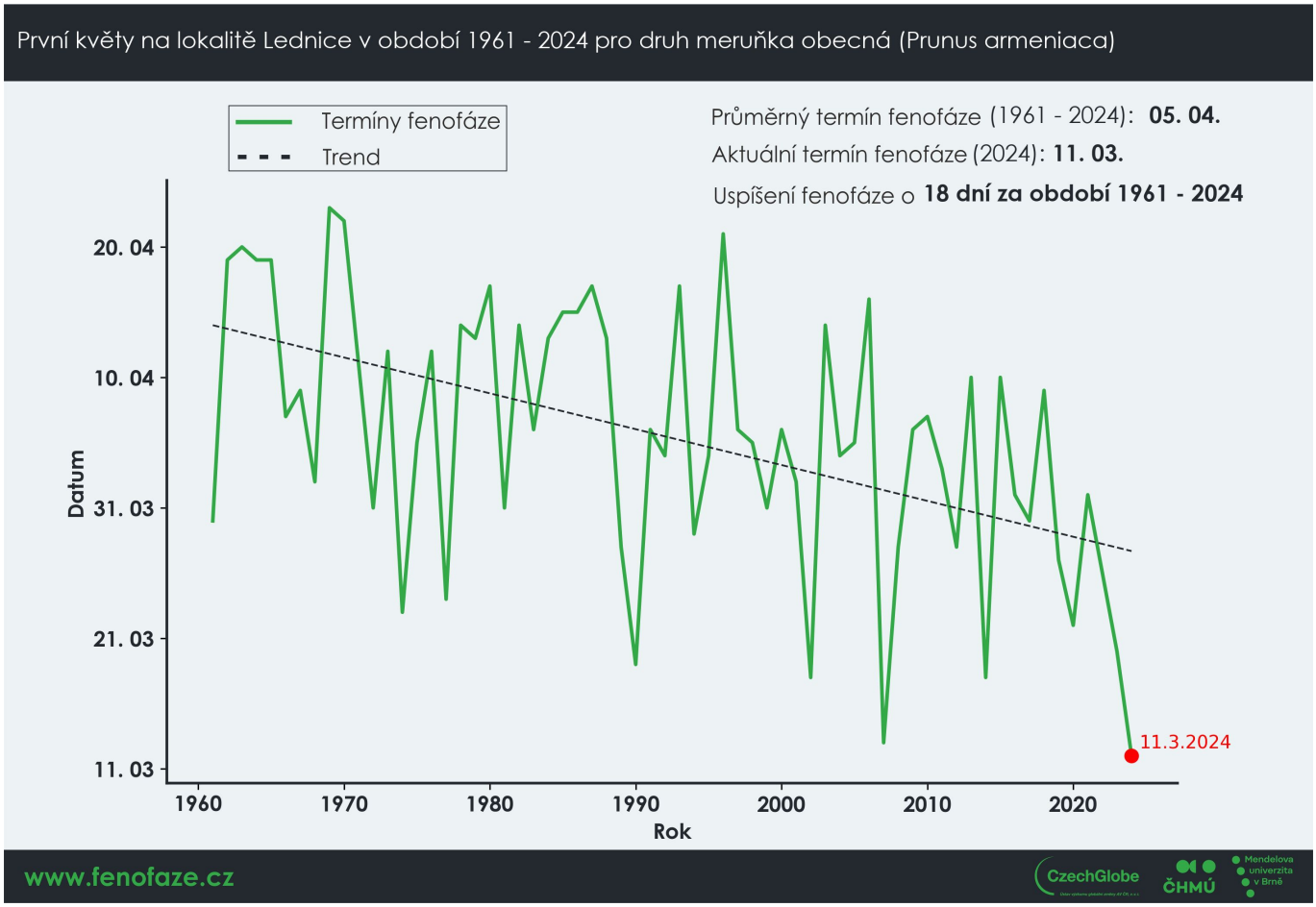

Vědci porovnávají v dlouhé časové řadě vykvetení polorané odrůdy Velkopavlovická, které se pěstují v sadu Mendelovy univerzity v Lednici na Břeclavsku. Rané odrůdy meruněk už letos v nejjižnější a nejteplejší části jižní Moravy kvetou od samého začátku března. Meruňky jsou mezi ovocnými stromy druhem, který vykvétá jako jeden z prvních a kvůli tomu je ohroženější jarními mrazy více než například jabloně. V posledních deseti letech se stalo osmkrát, že byla kvůli brzkému vykvetení a pozdějšímu výskytu mrazů úroda zdecimována hned zjara.

Podle klimatologa Pavla Zahradníčka z CzechGlobe letos zahájila vegetace růst velmi brzo. „Proto se prodlužuje období, kdy může být poškozena mrazy. Průměrně takové rizikové okno trvá 12 dnů. V 70. letech a v poslední dekádě bylo rizikové období delší než 20 dnů. Letos se dá odhadnout, že bude trvat zhruba i 40 dnů," řekl Zahradníček. Teplotní sumy, které jsou pro rozvoj vegetace klíčové, dosahovaly začátkem minulého týdne průměrných hodnot typických pro polovinu dubna.

Letošní nástup jara je tak brzký, jaký vědci za 74 let nezažili. Díky dlouhodobým pozorováním tzv. fenologických fází rostlin lze velmi dobře sledovat jejich odezvu na růst teplot a dlouhodobě na probíhající klimatickou změnu. Termíny sledovaných fenofází totiž nastávají čím dál dříve. "Do dřívější doby svůj růst posunují byliny, keře i stromy. Dříve začínají být aktivní i ptačí populace, které monitorujeme na lokalitách lužních lesů na jižní Moravě již od roku 1951. Časnější nástup je u jednotlivých druhů různý, ale v průměru můžeme říci, že začátek růstu rostlin je posunutý do dřívější doby o 14 dní ve srovnání s 50. a 60. lety, kdy se začalo s pozorováním," uvedla Bartošová. Habry letos vyrašily v Lanžhotě již 7. března, což je dokonce o deset dnů dříve, než byl dosavadní rekord.

Vědci už v minulých letech vyzvali veřejnost, že se může zapojit do monitoringu fenofází a letos začali spolupracovat se základními školami. "Rašení, olisťování i třeba také zbarvování a opad listů budou sledovat učitelky s dětmi na prvním stupni, žáci druhého stupně mohou tyto fenofáze sledovat samostatně," řekla Bartošová.